

In topica ciceronis commentarioꝝ liber. iiii.

plū. Sic vō est qui sumit ab auctoritate iudicij loc⁹ valde pbabilis: et si n̄ marie necessitatis. Que. n. necessaria sūt: hec ex ip̄a cōsiderant nā. Que vō pbabilia sūt: plurimoz iudiciū expectāt: ea nāqz sūt pbabilia: q̄ vidēt vel oib⁹: vel plurib⁹: v̄l marie famosis: atqz p̄cipuis: vel s̄m vnāquāqz artē sciamqz eruditis: vt qd̄ medico i medicina: geometre i geometria: ceterisqz in propria studiorum facultate versatis: de quo extrinsecus loco sic loquitur.

Que autē assumuntur extrinsecus. ea maxime ex auctoritate ducuntur. Itaqz greci tales argumentatiōes ἀτ᾽ ἔξ Ἰουοῦ vocant id est artis expertes. vt si ita respondeas.

Alia q̄ppe argumēta sūt: q̄ ip̄e elicit orator: atqz ip̄e quodā mō ex designatis locis sibi cōparat: et ip̄a facultate cōgrit. Alia q̄ extrinsec⁹ posita nō ip̄e inuenit: s̄ p̄ sentib⁹ v̄tū et paratis: veluti testimonia: tabule: fama ceteraqz deqbus. M. T. lati⁹ tractaturus ē. Nō enī sibi ip̄e testimōia parat orator: s̄ paratis v̄tū: nec ip̄e iudiciū facit: s̄ iā posito ac sp̄ōtaneo rumore veniēte v̄tū ad causam. atqz idcirco hos locos greci ἀτ᾽ ἔξ Ἰουοῦ vocant. i. artificiales. atqz vt Tullius dixit artis expertes q̄ enī nō pp̄rio oratoris artificio cōparātur: sed se extrinsecus venientia subministrant. Hec iure artis expertia appellata sunt. huius exemplum est: vt si ita respondeas.

Quoniam. **P**. Scevola id solum esse ambitus ediuꝝ dixerit quantum parietis cōis tegendi causa tectum proiceretur. ex quo tecto in eius edes qui protexisset aqua deflueret. id tibi ius videri.

Soluz ābitus ediuꝝ ē: quātū soli ediuꝝ ābitus claudit Scevola igitur dixit id esse ābitus ediuꝝ solū qd̄ tecti diffusiōe tegeret. Manifestū ē enī tecta lati⁹ fundi: nec parietib⁹ adequari vt stillicidiū lōgi⁹ cadat q̄ cuz ita sint: qd̄ parietē cōez tegere nitebat. q̄rit an sit aliqd̄ ius tegēdi: respōdeas tu iquit Cicero Trebatii id ius ē tegēdi parietis cōis: vt i ei⁹ q̄ tegat aliqd̄ qd̄ libet tectū stillicidij aq̄ fūdāt: alias n̄ ē iuris: vt tegat qz parietē stillicidio i vicini tecta defluēte. Hec enī stillicidij seruitus noua nisi cōfētiēte vicino nihil iuris h̄z. Sed si huic respōso opponat. ne sic qd̄ vt tegat ē iuris: q̄ qd̄ ediuꝝ solū tātū ē q̄stū cuiusqz parietes claudūt. Qui vō tegit tectū lōgius mittit. Tu iquit respōsus tuū Scevole auctoritate firmabis dicēs Scevolā respōdisse: hoc ē solū ābit⁹ ediuꝝ q̄stū tectū p̄iceret: n̄ q̄stū parietes ābirēt. Ius ē igitur p̄icere tectū: q̄ i tra ābitū adhuc suaz ediuꝝ tegit sed ita vt in suaz tectū aqua defluat: nec vicino noua noceat seruitute. In qua qōne neqz a subiecto: neqz a p̄dicato termino ductuz est argumētū qd̄ in his locis cōsiderari moris ē: q̄ i ip̄is herēt d̄ qd̄ agit terminis: vt i oib⁹ exēplis ē diligētissime declaratū. S̄ qz sumit argumētū extrinsec⁹: dubitationi iudiciū cuiuslibet opponit: vt nūc Scevole cui⁹ auctoritate respōsum est. atqz ideo ex loco qui vocatur extrinsec⁹ sumptum dicitur argumentum.

His igitur locis qui sūt expositi ad omne argumentuz tanq̄ elementis quibusdam significatio et demonstratio ad reperienduz datur. Atruz igitur satis est: tibi quidez taz acuto et taz occupato puto. Sed qm̄ auiduz hominez ad has discendi epulas recepi. sic accipiā. vt reliquiarū sit potius aliquid. q̄ te hinc patiar non satiatum dilcedere.

Omne elemētū p̄ncipiū est eius rei: cuius elemētū esse pp̄dit. Nā eius qd̄ ex elemētis fit: ipsa elemēta necesse est loco ēē p̄ncipij. ergo qm̄ loci superi⁹ designati argumētōz q̄si qd̄ p̄ncipia sūt ip̄i. n. sūt q̄ p̄tinet argumēta. oē autem qd̄ p̄tinet: ei⁹ qd̄ p̄tinet p̄ncipiū est. Idcirco ait Cicero veluti quedā elemēta argumētōz videri locos hos quos sup̄i⁹ posuit. cautis simeqz adiecit q̄si qd̄ elemēta. Nō. n. itegre elemēta s̄ q̄si i similitudie elemētōz sūt hi loci: q̄ i argumētis efficiēdis sumūt. Idcirco qm̄ argumētōz qd̄ vidēt ēē p̄ncipia. alioqn elemētū oē minima ps ē ei⁹ qd̄ elemētū ē. et id qd̄ ex elemētis efficiē: p̄tis vice p̄iungit: vt lre orationez. at vero locus non ps argumenti sed totuz est. est enim significatio quedam: et demonstratio ad repiendum argumētum data: vt si locus respeteris: noueris vbi conditur: vñ duci debeat argumentum. Sed reliqua ad Trebatium expeditissime dicta sunt. blanditurqz ei etiam breuia posse sufficere acuminis prerogatiua p̄fertī cū sit iuris occupatione destitit⁹: et tēp⁹ legēdi plura nō hēat. S̄ qm̄ vt inq̄t auidissimū studij ad has doctrinaz epulas recepit: non vult degustatū: sed satiatū reliquere: vt ne desit aliqd̄: s̄ d̄ pleno etiā reliquat. factaqz ē a cōiuuādo trāslatio iucūditissima. Declaratis oib⁹ igit locis eozqz exemplis diligētē expositis pauca quedā de locoz vi atqz ordine disputabo: qbus plenissima disputatione expeditis: ad ea q̄ restāt explanāda transgrediar: s̄ id tertio iaz volumine faciendū ē: qm̄ liber. Secundus habet proprium modum.

Ciusdez Boetij in Topica Liceronis commentariorum liber tertius.

Alteqz latiorē. M. T. diuisionē de numeratis superi⁹ locis aggrediar: pauca vt sum pollicit⁹ de vi atqz ordine locoz mihi vident ēē tractanda: vt eoz natura diligētī⁹ cognita facili⁹ se argumētōz copia subministret. P̄ncipiū igitur qm̄ loci omnes diuisi sunt in eos: q̄ in ip̄o hererēt: de quo querit⁹: et in eos qui extrinsec⁹ assumerent⁹: vidēdū est q̄ nā sunt hi loci qui in ip̄o herēt: de quo querit⁹: v̄l qd̄ ab ip̄is differat: inq̄b⁹ herere dicunt. atqz illud qdem planissime expeditū est: ip̄os dici terminos illos q̄ i qōne versatur: hoz ē alterū p̄dicatū: altez vō subiectū superior expeditio patefecit. Ab eo igitur termino e quo agitur qd̄ differt loc⁹ a toto: quādo qdem idē est ip̄m ēē qd̄ totuz. neqz enī est aliud esse quēlibet terminuz in qōne propositum: q̄ totuz esse terminum eundē qui in qōne est p̄stitit⁹. de p̄tibus quoqz idē dicem⁹. nā si omnes p̄tes efficiūt id: cui⁹ p̄tes sūt: terminūqz in qōne p̄positū sue p̄tes efficiūt: nō est dubiū qn p̄tes quoqz omnes cōueniētes id ēē qd̄ ip̄m ē in qōne p̄positū rectissime intelligant. Motatio vō eodē mō illō ip̄m ē qd̄ in qōne p̄ponit. rē enī vnāquāqz omne vocabulū designat ac denotat. sit igit vt totū: p̄tes: ac nota idē qd̄ ē ip̄m de quo querit⁹ esse vidant. In tāta igit similitudine rez dāda ē differētia. neqz enī vt dcm̄ est: si loc⁹ heret in eo ip̄o de quo querit⁹: atqz ab ip̄o de quo queritur: capi non potest argumentum: fieri potest vt locus idem esse possit: quod ipsum est. Sed hec differētia est: ipsum est: quod confuse ac singulariter itelligitur: vt homo in eo iest totū suū: qd̄ ē diffinitio. Ip̄i⁹ igit totū ab eo quod ip̄s est itelligitur hoc vero sub generis ac differētiā enumeratione monstrat. Diuidit enī diffinitio atqz disp̄it. totūqz patefacit

patefacit: q̄ in re ipsa singulariter intelligebatur. De ptibus quoq; eadez ratio est. Si enī ad mēbroꝝ multitudinē: v̄l speciez omnium enumerationē: singularēz termini referas intellectū: statim ipsius ac p̄tū differentias cōprehendas. Nota etiā ab eo cuius nota est: facile distat: quia illud vox ⁊ significatio ē: illud res significationi supposita. eoz v̄o que affecta sūt: non sūt dubie differentie ab his: quoz affecta eē monstrať. Quis enī idē dicat esse ꝓingatu: quod ē id cui cōiugatus est. Quis idē esse iuste quod iustitia. Quis gen⁹ idē qđ forma. qđ ꝓtraria. qđ similia. qñ qđez neq; ꝓtrariū sibi ipsi ꝓtrariū esse potest. nec simi le sibi ipsi simile. nec gen⁹ sibi metipsi genus: ⁊ de ce teris eadē ratio est. Nūc illud dicendum est: ꝓpter quod ista ꝓmissim⁹. quādocumq; enī ab illis trib⁹ lo cis qui ꝓrimi ꝓpositi sunt: argumenta sumunt: id est a toto: a ptib⁹: a nota: sit vt ipse qđē termin⁹ ad cui⁹ fidē querit⁹ argumētū intra quālibet eaz rez ꝓtinea tur: que cuz ad argumētū ducte fuerint: loci eē mon stratur. velut cum sit argumētū a toto: ipse qđē ter minus cui fides affertur intra totū cōprehenditur: to tus v̄o ipm quod est diffinitio: res est: Si qđē oratio nē rez vocari placet: at si ex ea sumitur argumētū: sit locus. iaz ipsū qđē de quo agit: intra totū clauditur: a quo toto cū sit argumētus: sit ipsū totū loc⁹: quod totum: qñ claudit terminū qui in qōne versat: eidē termino vidēť inherere. quo sit: vt locus quoq; qui a toto ē: eidē inheret termino: de quo i qōne dubitat⁹ partiū quoq; enumeratio eūdez terminum claudit: quē ptū collectiōe coniūgit. Ipsaq; ptū enumera tio res quedā est: si oratio rebus annumerāda est. sed si ab ea ducit⁹ argumētū: sit locus. Sed quoniā ptūz multitudo in eodez termino est: quē ꝓuentus ptūm iungit: necesse ē euz quoq; locū qđ est a ꝓiunctiōe ptū ipsi illi termino de quo querit⁹ inherere. Nota etiā rē designat: ⁊ signatione aliquo modo cōprehendit. a qua si ducit⁹ argumētū: sit loc⁹. ⁊ quoniā nomē omne ei vidēť adesse: cuius intelligētiā signat: locus quoq; qui est a notatione: in ipso heret: de quo versat inten tio. At in affectis que in tredecim partes diuisa sunt: non idēz est. Nam quoniam respiciētia quodammodo terminū sūt: ⁊ quasi extrinsec⁹ ꝓstituta: nō vidēť eodē mō ꝓiuncta esse cū termino: quo ꝓiuncti sūt bi loci: qui a toto: a ptū enumeratione: a nota eē ꝓdicti sūt: sed tñ id qđ affectū ē: ad aliqd dicit⁹. Id v̄o aliqd iūctus ē illi semp qđ ad eius ducitur relationē: ac sine eo eē nūq; pōt: quare cuz ipō nascit⁹: ⁊ quodā mō altero di cto itelligit⁹ alter. Mā si id de quo q̄ritur: eiusq; affe cta perꝓedas: ea qđ ꝓhibētur affecta: extra id de quo ambigit⁹: posita eē cōsideres nihil. n. eoz qđ sūt ad ali qd: ex se ipō eē pōt: sed ē semp ex altero: vt. n. i ꝓdica mētis oñdit⁹: oīa qđ ad aliqd dicuntur opposita sūt: nō tñ ita disiūcta sūt: vt oīno sint distributa: s; qñ rela tiua ꝓdicatōe iūgūtur: necesse ē aliquo mō i ipō sint ad qđ vidētur affecta: oē q̄ppe affectū ex eo qđ affe ctū ē: suscipit formā: ⁊ sine eo eē nō pōt ⁊ dicto altero alterius se statiz subicit intellect⁹: vt cū dixerō dimi dium: duplū itelligitur ⁊ cū patrē noīauero: fili⁹ ad i telligētiā venit: ⁊ oīa qđcūq; ad aliqd sunt: ex sese ꝓen dēt: nec a se inuicē deserunt: igit⁹ oē affectū ⁊ ad ipz respicit: ad qđ refertur: ⁊ i ipō ē: ad ipm qđē respicit qñ ad effectū suū velut ad aliqd relative more ꝓdis catiōis refertur. In ipō v̄o ē: qđ ea ē affectoz nā: vt alter existat ab altero: seq; ipsa possideat: qñ qđē ⁊ id qđ affectus vocatur: ei⁹ ē termini ad quē cōsiderat⁹

affectum: ⁊ terminus in qōne ꝓposit⁹ affecto suo itel ligitur eē cōnexus. Que cuz ita sint: cuz argumētum sumitur a cōiugatis: qñ id qđ cōiugatus ē: affectum ē ad id qđ ei ex altera pte ē cōiugatus. Id qđē d quo q̄ritur i altrifecus posito cōiugato heret. Is v̄o loc⁹ vñ argumētus trahitur: ab altero ducitur ꝓiugato: veluti si cōpascu⁹ ager ē: ius ē cōpascere. Igr cōpascē re atq; cōpascuuz cōiugata sunt. s; q̄rebatur an ius eēt cōpascere. Tractū v̄o ē argumētū a compascuo. Itaq; termin⁹ qđē de quo fuit qđ: i altero cōiugato posit⁹ deꝓhēditur. i. i cōpascēdo. Loc⁹ v̄o vñ argumē tū tractū ē: i altero ē id est i cōpascuo. Itē quotiens a genere ducitur argumētū: id de quo q̄ritur: i forma herere necesse ē: vt cum oñditur legata eē numerata pecunia: qñ fuerit argētū oē legatū. Queritur. n. de numerata pecunia: qđ ē spēs argēti: ⁊ argumētū tra ctū ē ab argēto. i. a genere. Itaq; ipz de quo q̄reba tur i forma fuit: id est i specie. Argumētū v̄o tractū ē ab affecto. i. a genere qđ si a forma generis argumē tū fiat: cōuerso mō ē. Id qđē qđ q̄ritur i genere esse mōstratur. Ipz v̄o vñ sūptū ē argumētū: i forma eē ꝓpēditur. Mā cū queratur an legatus sit vxori. oñdi tur nō eē legatū: qz nō fuerit vxori tñ legatū: s; ma trifamilias vxori. Uxor v̄o gen⁹ ē: mater familias spe cies vxoris. Queritur igitur de vxore id est de genere: argumētū factū ē a matrefamilias. i. a forma. Quo tiēs v̄o a similitudine trahitur argumētus: qñ id quod sile ē: nō sibi s; alteri sile eē ꝓpēdit⁹. Res qđē de qua q̄ ritur: i vno eoz qđ sūt silia posita ē: at v̄o loc⁹ i altero velut cū queritur an heres restituē vitū ruinaue co gatur edū i vsūfructū relictaz. In hoc igitur qđ ē: loc⁹ v̄o i similitudine: qz si opz heredē edes restituere: sicut nec mācipiū: si id aliq rōne deperat. Cuz igitur sili sūt edūz vsūfruct⁹ atq; mācipij: quod q̄ritur in edūz vsūfructu positus ē. Loc⁹ v̄o in vsūfructu māci pij. In differētia quoq; idē ē. eoz nāq; que differūt i altero positū ē id qđ q̄ritur. In altero v̄o illd a quo id qđ ē abigū cōprobatur: vt cū querit⁹ an id quoq; argentum quod in nominib⁹ debebatur: legatū sit. Hic igitur illud est: quod dubitat⁹. In eo vero qđ ab hoc differt loc⁹: a quo ostendit⁹ minime legatū eē ar gētū qđ in noib⁹ debebat⁹ qz multū differt in archa ne sit positū: an i noib⁹ scriptū. A ꝓtrario quoq; idē ē vt i eo qđ q̄rit⁹: an vsūfruct⁹ plen⁹ legat⁹ sit. i vsufu ctu igitur questio est. sed probatur minime esse lega tus: qz non potest esse vsus eaz rez: que vtendo pere unt sed potius abusus. In abusu igitur locus est. s. in in altero cōtrarioꝝ: cuz fuerit in vsu questio. Ab ad iunctis etiā locus eodem modo ab eo quod querit⁹ se gregatus est: vt in vno adiuncto si questio: in altero vero sit loc⁹. Mā cū querat⁹ at fm mulieris tabulas nūq; capite diminute possessio deť. In hoc qđ ē: at in hui⁹ adiūcto loc⁹. oñdit⁹. n. minime dari debē posses sionē: qa sit primū: vt s; pueroz atq; suoz tabulas bonoz possessio ꝓcedat. ab ātecedētib⁹ v̄o ita ē loc⁹ vt qđ sit i cōsequētib⁹. nā qđ q̄rit⁹ an aliqd dotis noīe ꝓ liberis manere oporteat. Sumit argumētū nullo mō manere oportere ex ātecedētib⁹: qđ viri culpa fa ctus ē diuortius. loc⁹ itaq; i ātecedētib⁹: qđ v̄o in ꝓnti cōsequētib⁹ ē enī viri culpa scm diuortiu: nihil apud patrē ꝓ liberis ꝓmanere: cū viri culpa ꝓcesserit. A cō sequētib⁹ v̄o si sit argumētū: res qđ dubia ē i antibus: eē deꝓhēdit⁹. velut cuz q̄rit⁹ an diuortio facto cuz eo cuz quo cōnbiuz nō erat: dotis noīe aliqd ꝓ liberis manere oporteat. fit argumētū sic. Si qđ ex dote ꝓ

In topica ciceronis. commentarioꝝ liber. iiii.

liberis manere oporteret: quia patre liberi sequeretur
cuz eo nupta esset mulier: quia cuz conubij ius esset: hic
antecedens est: si quid ex dote pro liberis manere oportet.
et si eo questio an aliquid manere oporteat. Prosequens
cuz eo mulier nuptat: qui cuz conubij ius esset: a quo
sumitur argumentum id est a Prosequenti. Nam cum
manifestus sit: non cuz eo esse nupta: cuz quo conubij
ius erat: ostendit quod minime patre liberi sequat: atque
idcirco nihil pro liberis manere oportere. Hic igitur
res quodam dubitat: in antecedenti est in eo. scilicet an ex dote pro
liberis aliquid manere oporteat. Argumentus vero in eo
loco: quod est in partibus id est in muliere que nupta est cuz
cuz quo nulla erat iura conubij. A repugnantibus etiam
quotiens argumenta sumunt: res quodam dubia in altero re-
pugnati: In aduerso vero loco est argumenti: ut cuz que-
ritur an possit iura mulier reddere legatum: quod recte
testamento semel accepit. Locum a repugnantibus minime
posse iura reddere: quod recte accepit. Questio igitur
est in eo: quod intelligit iura reddere. Argumentum vero in
altero repugnati. id est in eo quod intelligit recte acci-
pere. Pugnat enim iura reddere: et recte accipere. sed
questio in vno eorum est. locus in altero. Quotiens vero a
causis efficientibus ducit argumentus: questionem in effe-
ctis esse necesse est: ut in exemplo quo quirit: an quod satis dede-
rit damni infecti: vitium parietis prestare cogatur. In hoc
igitur. i. vitium parietis quod est. sed de causa trahit argumentus.
Dicunt. non oportere prestare: quoniam nam parietis causa fuerit
vitiis: non bis quod de prestando vitio satisfecisset. Effectus
igitur cause vitium parietis fuit. Itaque quod quodam effecto:
locus vero esse considerat ex causa. At si ab effectis aliquid ap-
probet: locus in effecto: quod in causa est constituta veluti cum qua-
ritur an mulier quodam cui bona viri facta sunt dotis no-
mine: in viri manu conuenit. Quoniam ergo in manu conuen-
tione proficit: ut bona mulieris post eius mortem vir adipi-
scatur: argumentus ducitur ab effectis. Efficit enim per
in manu conuentionem: ut quecumque sunt mulieris: viri fiant
dotis nomine. ergo cuz ea que mulieris fuere: vir no-
mine dotis adipiscitur: mulierem in manu viri necesse est
conuenire. Questio itaque de muliere est: an in manu con-
uenit. Argumentum vero ab effecto cause: id est in manu
conuentionis. hoc vero est: quod ea que fuere mulieris: vir no-
dotis acquirit. quo fit ut quod querit in causa. locus vero
fit in effectis. A comparatione vero maiorum si fuerit ar-
gumentum: quod erit in minoribus ut si querat an in urbe a-
debeat arceri: defendaturque minime debere. neque enim
fines regunt. ita in aqua arcada quod minus est questio
est: locus vero in finibus regendis quod maius est. Contra-
rie vero si a minore argumentum ducatur: erit id quod dubi-
tatur in re maiore: ut si dubitet an fines in ciuitate re-
gant. Respondeam minime: quoniam ne a quodam arcetur.
Ita id quod dubitat: in re maiore consistit. illud vero vnde
de argumentum sumitur in minore. et in comparatione parium
similis ratio est. In vno enim eorum que sunt paria quod confi-
sit: in altero locus intelligitur argumenti veluti cum qua-
ritur an edium versus biennio capiat: id approbam quoniam
fudus quoque. Cum igitur paries sint fudus atque edes
questio quodam de edibus est. Argumentum vero ducit a fudo
Ac de vi quodam loco: quoque a se modo quodones et loci argu-
mentorum separatur: hec dicta sunt. Nunc eorum ordinem
breuissime commemorabo. Ex hoc itaque oritur oculus iudicium
quod locus prior quod sit posterior existimandus: si eos terminis
nos consideremus: quod opposita quodone versant. Quecumque
enim bis terminis propinquiora sunt: hec rectissime priora
numerant. Posteriora vero quodam a propoitis longissime
queque recesserint: id aut tali ratione clarescet. Pro-

mu namque loco: est diuisa pluralitas in eos qui in ipso sunt:
de quo agit: et in eos qui assumuntur extrinsecus: in quo
prepositos esse intelligimus eos locos: qui in ipso sunt:
his locis qui trahuntur extrinsecus: hic vero locus qui in
ipso est: in primas quatuor distribuitur partes: quoniam prima
est diffinitio qui locus a toto est nuncupatus: idcirco autem
primus a toto ponitur: quoniam nihil est alicui tam pro-
ximum quam propria diffinitio. consequens enumeratio par-
tium: quod post diffinitionem proximum locum tenere de-
bet: que totum id cuius partes dicunt esse: coniungunt.
His apponit nota: que quasi conuerso modo diffinitio est
Nam sicut diffinitio explicat: quod implicite nota desi-
gnat: ita nota inuoluit et confuse indicat: quod patefacit
atque expedit diffinitio. Nota vero tertia idcirco est: quod diffi-
nitio substantiam tenet. partitio ea dinumerat: que totum
compositum iungunt: nota vero nihil efficit sed tantum designat.
Post hec que in ipsis terminis principaliter heret: illa
que sunt affecta numeratur: que iam non ipsis sunt ter-
minis: sed eisdem velut exterius posita consequuntur
atque idcirco solum in ipsis esse dicuntur: quoniam sine his esse non
possunt: quorum prima sunt coniugata. Nihil enim iter affecta
sic proximum est: quod et re et nomine participat: nisi quod par-
ua nominis inflexione se iungitur. Nam id quod iustum est: et i-
ustitia participat et inflexione iustitie nomine nuncupatur: et in
ceteris quodam coniugatis idem est. Post hec ad nume-
ratum est genus. Genus vero quod cuiuslibet vniuersaliter
substantiam monstrat: et quod multorum specie diuersorum sub-
stantialis est similitudo: quod appoitis terminis paulo
longius quam coniugata se iungitur: quod tam etiam substantiam
monstrat: tamen ne inflexio quodam vocabulo cum termini
nomine copulet: sed longe lateque diuerso. Hic ad-
iuncta est species: quam formam Tullius appellauit quod ni-
hil est tam proximum generi quam species. species vero est substantialis
individuum similitudo: et quod sub genere ponit. Post
hanc similitudo est constituta. etenim post illud idem quod in
substantiis intelligit: illud idem recte ponitur: quod in qua-
litate esse propeditur. Paulatim vero res incipit a similitu-
dine recedere: nec statim ad contrarium venit: sed prius dif-
ferentia locum statuit. Nam remota similitudine nihil ali-
ud occurrit prius: nisi differentia. post hanc a contrario lo-
cum ducit id est a maxima differentia. rursus ad amica
sibi affecta conuertit: sed non eo modo amica: quo sunt simi-
lia: adiuncta enim proponit quod non sunt itegre similitudinis:
sed iter se iudicij et veluti cuiusdam rerum sibi coheretium
propinquitatis. post adiuncta vero antecedentia Tullius pos-
uit. Post id enim quod aliquo modo iunctum est: aliquid
necesse est aut antecedens: aut consequens intelligat. prius
itaque antecedens: post consequens collocatum est. Post hec
repugnantia dicit: ut quodammodo duplex ordo contra-
rietatum ac similitudinum nascere. Prius enim posuit a si-
mili: a differentia: a contrario: atque hic vniuersus ordo
est: similitudinis et contrariorum. Rursus ab adiunctis: ab ante-
cedentibus: a consequentibus: a repugnantibus. hic rursus se-
cundus ordo similitudinis et contrariorum esse deprehendit. Sed pri-
mus valde euidentior: quam secundus. prius enim simile esse quam
adiunctum. Prius est differre quam antecedere vel consequi: prius
esse contrarium: quam repugnans: et in suo queque plenam
retinent formam. velut quod similitudo propinquitatem
quodam tenere debet: propinquius est id: quod est simile ei
cui simile esse considerat: quam id quod adiunctum est ei: cui
naturali vicinitate coniungit. Rursus quoniam differ-
tia dissimilitudinis auctor est: dissimili est id quod ab
alio differt: quam id quod consequit: vel antecedit. Rursus
quoniam contrarium longissime ab eo cui contrarium est: oportet
abscedere: longius abscedit contrarium quam repugnans.
Post

Post hec qd aliis restare poterat: qz effectoz cau-
 sas q̄rere: Aut post effectoz cās aliis qz ipaz cāz per-
 quirere effect⁹. Diuterea a cōparatione loci postres-
 mūo: dinē tenēt: qz siue similitudinē siue dissimilitu-
 dinē in sola obtinēt quāritate. z de looz ordine satis
 dictū ē. Ills p̄trea cōsiderādū puto: Illz bī quoqz
 argumētoz loci q̄ i ipō herēt: de quo q̄rit affecta iur-
 re nominent. q̄nquidē q̄ affecta sūt: idcirco eē dicunt
 affecta: qz sūt ad aliqd: z p̄positi termini relatione ne-
 ctunt. Mā z diffinitio alicui⁹ ē diffinitio. z totū p̄tiū
 totū ē. z nota significati nota ē. s̄z īspiciēda natura est
 singuloz z vidēdū nū similitur bec ad aliqd referan-
 tur vt cetera. Mā diffinitio rē quā diffinit: quodā mō
 explicat: atqz cōformat. Itē p̄tes rē cui⁹ p̄tes sūt: p̄a
 cōiūctione p̄ficiūt. Nota vō ei⁹ itellectū cōiter tenet
 z cū bec cetera q̄ vocant affecta nō faciāt: iure bec si-
 iter affecta ponunt. Se in eo ipso q̄ veluti efficiunt
 atqz cōformat: esse dicunt. S̄z qm̄ de vi atqz ordine
 looz sufficiēter deū ē. nūc ad sequentia trāseamus.
 Diuterea oīa enī q̄ superi⁹ dicta sūt: illd animaduertē
 dū maxime ē: qz nō si qd in argumētis fuerit sūptuz
 illd eoz argumētoz loc⁹ dicēd⁹ est: nisi nō solū in sit
 argumētis: vey etiā ab eo argumēta nascūtur. id qd
 dico planiore liquebit exēplo. Si quod enī fuerit ar-
 gumētū: in quo sumat genus: vel species: non statim
 illd argumētū ex genere: vel specie tractū esse dicē
 nisi ei argumēto vires generis v̄l speciei q̄litas submi-
 nistrēt. age enī sit questio. an idēz sit aīali esse: quod
 viuere. fiet argumētatio sic. Mō idē est aīali esse: qd
 viuere qz ne sanimato qdē idē est esse: qd mori. Plu-
 rima q̄p̄e sūt inanimata: neqz moriunt. Mā q̄ nūqz
 viuere: ne mori qdē posse manifestū ē. Hic igit inani-
 matū gen⁹ ē lapidū ac fusiliū metalloz. z sumptum
 est in argumēto: s̄z nō ex genere factū ē argumētū:
 licet in eodē gen⁹ videat̄ inclusū: s̄z poti⁹ a contrario
 Māqz contrariū est vite qdem moris: animalī autē ani-
 matū. s̄z mori nō seq̄tur inanimatū igitur ne animalī
 quidē viuere. Non ergo ex genere loc⁹ iste dicendus
 est: sed potius ex contrario. q̄uis genus huiusmodi
 cōtineat argumētū. Tunc enī loc⁹ esset a genere: si
 ab animalib⁹ vel a viuēdi genere argumētatio trabe-
 ret: velut si ita fieret argumētū: aīali eē substantia est
 ipsū vō viuere substantia nō ē: s̄z ī substantiā venit. Mō
 ē igitur idē viuere quod aīali eē: a substantiā igit trā-
 ctū ē argumētū a genere videlicet aīalis. hoc igit ar-
 gumētum z genus continet: z ex genere ductuz ē: in
 priore vero z si genus cōtinet: a cōtrario th ductū eē
 perpēdit. Illud. n. semp̄ speculādū ē: nō qd in argu-
 mento sit: sed ex quo ducitur argumentum: z in cete-
 ris quidem eadem ratio tenenda est: neqz est enim
 in singulis imorandum. Si quos enim diligentia de-
 curse superius expositionis exercuit: facile in reliquis
 colliget: quod vno declaratur exēplo.

Quando igit vnusquisqz eorum locoz:
 quos exposui: sua quedaz habet membra:
 ea quas subtilissime persequamur: z pri-
 mum de ipsa diffinitione dicatur. **D**if-
 finitio est oratio: que id qd diffinit explicat qd sit.

CPropositis breuiter argumentoz locis: eosdē subti-
 lius atqz enodatus statuit p̄ suas partes z cōuenien-
 tia mēbra partiri. Ita. n. locoz osum diligentius na-
 tura cōsiderabitur: si nō cōfuse solū: verū etiā di-
 stributum: z in suarū partiū p̄prietate noscant. Dat
 vō hic multā inueniendorū copiā argumētoz: vt

enim de diffinitione dicam. Si cunctas aliquis dif-
 finitionuz partes agnouerit: et omnibus sibi poterit
 argumēta cōquirere: eritqz in inueniendis copiosior
 argumētis eo qui: quot sint diffinitionis species igno-
 rat. Ex tot enī diffinitionum partiū argumēta pro-
 ducet: quātas quis diffinitionū p̄tes eē cognouerit.
 Is vero habebit plurimā locozū taliū facultatē: quē
 diffinitionū diuersitas nō latebit. Ob hoc igitur. **M.**
T. quos cōfuse atqz indigeste posuit locos: nunc eos-
 dem diligentiore rōne partitur: ac p̄imum illud pen-
 sione cōsideratione tractādum est: quod vt dictum ē:
 etiam loci ipsi res qdā sūt s̄z eē intelligunt loci: cum
 ab his trahitur argumētū ergo nunc Cicero non p̄n-
 cipaliter locos: sed res ipsas diuidit: que ad argumen-
 tum ducte speciem sumunt locozum. Diffinitio nāqz
 z pars z nota: res quedā sunt: sed cuz ab his argumē-
 tum ducitur: loci sunt. Cum igitur. **M.** **T.** res ipsas
 ita vt sunt naturaliter partiatur: simul cū rebus diui-
 dit locos. Si enī res vna est: a qua duci poterit ar-
 gumētum: tum vnus est etiā locus at si illa diuiditur
 quot p̄tes ei⁹ rei fuerit: tot erūt etiā loci generis eius
 dē: de quo argumēta nascūtur. Que cū ita sint: cūqz
 p̄m̄ osium locus a toto sit: idēz a diffinitione priua
 qd sit diffinitio declarat: vt patefacta rei nā spēs ei⁹
 vel mēbra cōueniēti ordine partiat. Diffinitio igit ē
 oīo q̄ id quod diffinit: explicat quid sit: sicut diffini-
 tio ē hoīs aīali rationale mortale: dictū vero cautissi-
 me ē explicat. Mā quod nomē cōfuse denūciat: id dif-
 finitio per qdā substantia mēbra diffūdit. Quod
 enī cōfuse noīe hoīs declaratur: id aperit atqz expli-
 cat diffinitio: dicēs hoīez esse aīali rōnale z mortale.
 Mā nisi ita dixisset: potuerat eē cōis diffinitio generi
 quoqz: velut hoc mō. Diffinitio ē: que designat qd ē
 id qd diffinit. S̄z gen⁹ quoqz designat qd ē id: d quo
 p̄dicatur: sed nō explicat. Sola. n. diffinitio explicat
 qd sit: q̄ oīone p̄ficiūt. Gen⁹ vō z cetera q̄ singulis ple-
 rūqz nobis p̄ferūtur minime. Explicat at diffinitio
 id: qd diffinit: non quoquo modo idēz nō ī eo quod
 quale: vel quātū ē: non ī quolibet aliozū predicamē-
 tozū: sed quid sit idēz eius qd diffinit: substantiā mō-
 strat. Ea vō diffinitio substantiā digerit: q̄ ex genere
 differētisqz cōsistet: bec nāqz vnusquisqz substan-
 tiā signat: sicut ī his dictū ē: vbi de genere: ac specie:
 differētia: p̄prio accidētisqz: dictū ē. Ergo oīs diffini-
 tio explicat: qd sit id qd diffinit. Aristoteles vō eodē
 pene mō diffinitionē determinat dicēs. Diffinitio est
 oīo qd ē eē significās. **M.** **T.** partit hoc modo.

Diffinitionuz autē duo sunt genera prima. vnuz
 eaz rez que sunt. alter eaz rez. que intelliguntur.
 Esse ea dico que cerni. tangiqz possunt vt funduz.
 edes. parietem. stillicidium. mancipiuz. pecudes.
 supellectilem. penus. zc. Quo ex genere quedaz
 interdum nobis diffimenda sunt. Eaz autem rez
 que non sunt. non esse rursus ea dico que tangi. de
 monstrariue non possunt. Cerni tamē animo atqz
 intelligi possunt. vt si vsucapiones. si tutelaz. si gētē
 diffinias. Quaz rez nulluz subest quasi corpus. ē
 tamen quedaz confirmatio insignita z ipressa intel-
 ligentie quam notionem voco. ea sepe in argumen-
 tando diffinitione explicanda est.

Comnem diffinitionem manifestuz est ad aliquid di-
 ci: alie cuius est enim semper diffinitio. Que vero ad
 aliquid dicuntur quandam proprietatem ex his su-

In topica cicero. commentarioꝝ liber. iiii.

mant necesse est: ad que referuntur. Quo fit ut ex his rebus quas determinat diffinitio: ipsas diffinitōes quedas proprietates transferatur: sed quia quod ad aliquid referat: id non potest idem esse ei: ad quod dicitur propriam quoque ipsum quod referat ad aliud formam necesse est possidere. Eoque fit: ut in diffinitionibus: et sua cuique insit forma: et ea quam ab his accipiunt: que diffiniunt: considerent. Quod. *M. T.* videns primum dividit diffinitiones secundum ea que diffiniunt: quare genera duo esse proponit: unum earum res que sunt: alterum earum: que intelliguntur. Has igitur diffinitionum differentias ex his videtur sumpsisse: que in diffinitione monstrant. Omnia enim que diffiniunt: aut corporalia sunt: aut incorporea. Res enim omnes in hec partem dividunt. Ea vero que corporalia sunt: esse dicit: ea que incorporea sunt: non esse: non quod omnino ea que incorporea sunt: non sunt: alioquin nec diffinitionem susciperent. Nam si diffinitio est: qua explicat id: quod diffinitum quod sit: eius rei: que omnino non est: nec quod sit explicatio vlla esse potest. Sed quia humanum genus sensibus degit: id maxime esse arbitrat: quod sensum comprehensioni subiicit. Quis enim sibi non magis lapidē sci re videat: aut hominē: quam iustitiā vel hereditatē: vel quicquid aliud non sensibus: sed intelligentia comprehendit: vbi fit: ut propter evidentiam cognitionis ea magis esse videantur: que subiecta sunt sensibus: ea minime que intelligentie ratione capiunt: sed id sciendum est. *M. T.* ad hoc ut pertulisse opinionem: non ad veritatem. Nam ut iter optime philosophantes constitit illa maxime sunt que longe a sensibus segregata sint: illa minus que opinionem sensibus subministrat. Unde etiam idē Cicero in timo ait. quid est quod semper sit: nec vllū habeat ortus: et quod gignatur: nec vnquam sit. Quorum alterum intelligentie ratione comprehendit: alterum affert opinioni sensus rationis exper. Hic igitur id quod semper sit: rationi adiecit: id vero quod nunquam sit sensibus iunxit. Sed ut dictum est: corporea esse: et incorporea non esse: non ad veritatem sed ad eorum quorumlibet hominum opinionem loquutus est. Ponit igitur exempla earum quidem rerum que sunt: formas quasdam corporalius rerum: ut fundum: edes: parietes: stillicidium: atque id genus: que corporalia esse hac ratione ostendit: quoniam cerni tangique possunt. Earum vero rerum que non sunt: exempla posuit usufructu: tutelam: gentem: ceteraque: que sunt incorporea: que ex hoc incorporea esse monstravit: quod aut ea tangi demonstrari non posse: sed intelligentia atque animo comprehendit. Lur vero ea non esse dixerit: suppositum rationem dicens: nullum quasi corpus earum rerum esse: nec molem aliquam: que feriat sensum. Quod enim corpus esse potest usufructus. Nam ipsa que usufructum: corporea sunt: ipsa vero usufructus incorporea non est. Ipsa enim per veterem consuetudinem possidendi firmitudo: quod nam corpus habere potest. Item quod quis tutela regit: corporeale est: hoc namque est. Ipsa vero cura tutelae atque ipsi ius alium tuendum: nihil omnino corporis habere potest. Hinc quoque qui in eadem gentilitate sunt: corporei sunt: Ipsa vero gentilitas id est communis nominis liberorum societas: ut Scipionum Valeriorum: et brutorum: certe incorporea est: sed quedam earum rerum incorporealis animi conceptio est: atque intelligentia: quam greci ἐπὶ δίαρ vocant. Divisit igitur diffinitionem in has duas partes: scilicet secundum subiecti differentias: ut alias quidem esse diceret diffinitiones earum rerum: que sunt id est corporalius: alias vero res que non sunt: id est incorporealius. Hic queri potest: quod etiam

superius breviter commemoratum: Quo nam modo diffinitio non iter affecta numeretur: cum omnis diffinitio ad aliquid esse videatur. Idcirco enim affecta esse dicta sunt: similitudo: contrarium: et quoniam semper ad aliquid referuntur. Quod si etiam diffinitio referat ad aliquid: nec est absolute ac proprie consideranda: ea quoque iter affecta ponenda est: sed occurritur: quoniam ea que affecta sunt tanquam umbra quedam corpore: ita extra posita non possunt id relinquere: ad quod pertinet affecta: et aut omnino substantia eorum ad quam affecta sunt: non signant: ut contrarium: simile et cetera. aut si quando designat vna quedam pars intelligitur esse substantie: velut: genus: species: differentia. Non enim genus tota substantia est speciei: quandoquidem non solum genus speciem format: sed differentia quoque: nec differentia totam substantiam continet forme: quandoquidem non sola differentia speciem perficit: sed etiam genus. Ipsa vero species quedam generis pars est. at vero diffinitio et si ad aliquid est: tamen totam substantiam monstrat: atque exequat ei rei: quam diffinit: et substantiam perficit: ut neque extra posita sit: sicut similitudo et contraria: neque pars eius substantie sit: quam diffinitio determinat. sed potius ipsa substantia sit. Et de hac quidem re satis dictum est. idem vero de partibus dici potest. Nam coniuncte partes totum efficiunt: cuius partes sunt. Nota quoque totum signat id: quod designat atque omnia coequant: et diffinitio diffinito et partes toti: et nota rei: quas significatione declarat: si non sit univoca: vel equivoca: vel si res que designat non sit multivoca. Sane illud dubitari recte potest: cur cum dixisset duo genera esse diffinitionum: non ipsas diffinitiones partitus est sed que diffiniunt id est corporale atque incorporeale. Quod idcirco dictum videtur: quia diffinitio cum sit ad aliquid ut dictum est: quandam capit ex his: quorum substantiam determinat: qualitatem.

Atque etiam diffinitiones alie sunt partitionum alie divisionum. Partitionum cuius res ea que proposita est quasi in membra discerpitur: ut si quis ius civile dicat id esse quod in legibus. senatusconsultis. rebus iudicatis. iurisperitorum auctoritate. edictis magistratum. more equitate consistit. Divisionum autem diffinitio formas omnis complectitur. que sub eo genere sunt. quod diffinitur hoc modo. Ab alienatio est eius rei. que accipi est. aut traditio alteri rerum aut in re cessio. iter quos ea iure civili fieri possunt.

Quoniam diffinitio ita ex subiecta re quam diffinitur pertinetur capit: ut tamen formas proprias non relinquat: idcirco post eas differentias diffinitionum: que ab his rebus tracte sunt: que diffiniuntur: nunc a propria forma diffinitionum differentias tradit. Pro propria vero forma uniuscuiusque compositi in suis partibus constat. itaque ex partibus diffinitionum tales differentias docet: que alie diffinitiones per divisiones: alie per partitiones sunt. Diffinitio enim res quelibet dum aut eius species omnes enumerant aut partes. Partes vero a specie quid differant paulo posterus dicam. nunc exponenda arbitror Liceronis exempla dat enim partitionis exemplum hoc. Sit enim propositus diffinire quid sit ius civile: dicemus ita. Ius civile est quod in legibus. senatusconsultis: rebus iudicatis. iurisperitorum auctoritate: edictis magistratum: more: equitate consistit. Lex igitur est: quam populus centuriatis comitiis sciuerit. Senatusconsulta sunt: que fuerint senatus auctoritate

etozitate decreta. Res iudicate sunt q̄ inter eos qui super aliqua re ambigunt: sententia iudicis fuerint cōstituta: quarum exemplo cetera quoq; iudicantur. Iuris peritorum auctoritas est eozū: qui ex duodecim tabulis: v̄ ex edictis magistratū ius civile interpreta ti sunt: p̄bate civiū iudicis crediteq; sententia. Edicta magistratū sunt que p̄tores vrbani: vel peregrini: vel ediles curules iura dixerunt. Mos est: quod in ciuitate solitū est fieri. equitas est. quod naturalis ratio persuasit. Nec igitur omnia vnā formas iuris efficiunt: tanquā partes velut hominē caput: brachia: torax: venter: crura: atq; pedes. Partitio est: vt ipse ait: que vnāquamq; res proposita quasi in membra discerpit. Altera vero partem diffinitionis: que per diuisionem specierum fit: tali mōstrat exemplo. Diffinitio enī quid sit abalienatio eius rei: que mancipi est dicens. Abalienatio est eius rei que mancipi est: aut traditio alteri nexu: aut cessio in iure: inter quos ea iure civili fieri possūt. Nā iure civili fieri aliquid nō inter alios nisi inter ciues romanos potest: quozū est etiā ius civile: qd̄ duodecim tabulis continetur. Omnes v̄o res que abalienari possunt. id est que a nostro ad alterius transire dominū possunt: mancipi dicte sunt. Mācipi res veteres appellabāt: que ita abalienabantur: vt ea abalienatio per quādam nexum fieret solemnitate. Nexus v̄o est quedā iuris solemnitas: que fiebat eo modo: quo in institutionibus. Cuius exponit. Eiusdem autē Caij libro primo institutionum de nexu faciendo hec verba sunt. Est autē mācipatio vt et supra quoq; iudicauimus: imaginaria qdā venditio. quod ipsius ius propriū romanorū ē ciuiū. eaq; res ita agitur. adhibitis non minus quā quinque testibus ciuib⁹ romanis puberibus: et preterea alio eiusdem conditionis: qui libras eneas teneat qui appellatur libripens: is qui mancipiū accipit: es tenens ita dicit. Nunc ego hominē ex iure quiritus meū esse aio. isq; mihi emptus est hoc ere: eneasq; libra. Deinde ere percipit libram: idq; es dat ei: a quo mancipiū accipit quasi precij loco. Quecumq; igitur res lege duodecim tabularū aliter nisi per hāc solēnitatē abalienari nō poterat. sui iuris autem cetera res nec mācipi vocabantur: eedē vero etiā i iure cedebantur. Cessio vero tali fiebat modo: vt secūdo cōmentario idem Caius exposuit: in iure autē cessio fit hoc modo: apud magistratū populi romani vel apud pretorē: vel apud p̄sidentē prouitū: is cui res i iure ceditur: rē tenens ita v̄dicat. Nunc ego hominē ex iure quiritus meū eē aio. Deinde postquā hic vendicauerit: pretor iterrogat eū qui cedit: an v̄ vidicet: quo negate: aut tacete tūc ei q̄ vidicauerit: eā rē adijcit: idq; legis actio vocabatur. Res igit q̄ mācipi sūt: aut nexu vt dictū ē: abalienabātur: aut i iure cessione. Has aut solēnitates q̄sdā eē iuris ex superiorib⁹ Caij verbis ostēdit. At si ea res: que mancipi est: nulla solēnitare interposita tradatur: abalienari nō poterit: nisi ab eo cui tradit v̄sū capiat. Que cū ita sint: recte diffinita ē secūdū diuisionē abalienatio rei mancipi. Scilicet que aut nexu traditione aut i iure cessione p̄ficitur. Nā pura traditione abalienatio rei mancipi non explicat. Spēs v̄o has eē nō partes hinc itelligit quia si q̄s nexu abalienet rē mācipi: id qd̄ suū fuit: in alteri p̄tate pleno iure trāstulerit. q̄ si etiā i iure cedat: plenum abalienationis ius erit: vbi at plenum nomē eius q̄ diuidit partes suscipiāt: illud genus et has spēs eē: paulū quoq; dialectica cognitiōe sicut itelligit. Que

cū ita sint: diuisit Cicero diffinitionē in duas partes: vnā que partū enumeratione fieret. alterā q̄ p̄ partium diuisionem. Utraq; vero diffinitio partes enumerat. Sed hoc iter est. q̄a hec qd̄z species illa vero membra partū. Nōc suboritur questio valde difficilis. Nā si diffinitio ē etiā partitio. mixtū videri potest. que admodū alter sit a diffinitione locus. alter a partium enumeratione. que res maximā cōfusionē p̄stat. Nā cū superius in locorū enumeratione alter a diffinitione locus. alter sit a partium enumeratione p̄positus cuius enumerationē nūc partium vel diuisionem diffinitionis spēs esse confirmet non est dubium: quin cū idē sit partium enumeratio quod diffinitio (idē nāq; ē species quod genus) idē locus sit a diffinitione: q̄ ē a partium enumeratione. Cuius questionis valde difficilis facilius absolutio ē: si diffinitionū ipsarū formas: ac distatias colligam⁹. Multis nāq; fieri modis diffinitio p̄t: inter quos vnus ē verus atq; iteger diffinitiois mod⁹: q̄ etiā substantialis dicit. Reliq; p̄ abusionē diffinitiones vocantur. De quibus omnib⁹ paulo posterius integram faciam diuisionem. Nunc i cōmune sic differam. Nam quia oīs diffinitio explicat: quid sit id quod diffinitur. Explicatio aut sit duobus modis: vno quidem cum pro re minime cognita plānū aliquid afferat. Alio vero cū sit quadam partium enumeratione. De priore quidem modo posterius. Nūc v̄o de enumeratione partium ita dicēdū ē: q̄ oīs diffinitio que p̄ partium enumerationes fit: quasi quedam partitio recte itelligit. Dictū ē: id quod i nomine confuse significaret: i diffinitione que fit enumeratione partium aperiri atq; explicari. Quod fieri si p̄t nisi p̄ quādā partium nūcupationē. Nihil enī dū explicatur orōne: totū simul dici p̄t. Que cū ita sint: cuius oīs huiusmodi diffinitio quedā sit partium distributio quatuor id modis fieri p̄t. Aut enī substantiales partes explicatur: aut proprietatis partes dicuntur aut quasi totius mēbra enumerantur: aut tāq; species diuiduntur. Substantiales partes explicantur: cū ex genere ac differētijs diffinitio cōstituitur. Genus enim quod singulariter predicatur: speciei totū ē. Id etiā gen⁹ sūptū i diffinitione pars qdā fit. Non enī solū speciem complet: nisi adijciantur etiā differētie. i quibus eadem ratio que in genere est. Nam cum ipse singulariter dicte totā spēm claudant: in diffinitione sūpte partes speciei sunt: quia non sole speciem quidē esse designat: s; etiā genus: cuius exemplū ē. Nō ē aīal rōnale mortale. Cū ergo tota diffinitio homini coequetur: totiusq; diffinitionis partes sint: tū animal: tū rationale: tū mortale: ipsius hōis partes esse videtur singula que eiusdem diffinitionis partes sunt: hec igit p̄prio nomine diffinitio nūcupatur. Itē ē illa diffinitio: quādo i vnā accidētia colliguntur: atq; ex his vnus aliqd̄ efficit: et ē veluti quedā partium enumeratio: non i substantia: sed in quadam accidentiū collectione positarum. huius exemplum est. Animal est: quod moueri propria voluntate possit. Aīali nāq; et motus est accidens: et voluntas: et possibilitas: sed hec iuncta perficiunt animal: non substantialiter cōstituentia: sed per quedam accidentia: designantia: que animalis quasi quedam partes sunt: et hec descriptio nūcupatur. At si non accidentia rei: sed q̄si mēbra quedam dicamus: ex quibus cōponitur: atq; cōiungitur: atq; inde diffinitionem facere tentemus: hoc modo dicemus. Domus est: que fundamēto parietib⁹ tectoq; consistit: hic membra qdāz sūpta sunt

In topica cicero. commentarioꝝ liber. iiii.

ad diffinitionē: quod res tota coniungitur: et hec vocat̃
 p̃ enumerationē partiū diffinitio. At si quis ita diffi-
 niat: vt nō i diffinitione ponat mēbra: s; species: a di-
 uisōe specierū diffinitio nūcupat̃: velut si qs hoc mō
 pronūciat. Animal est substātia: que vel sensu tantus
 vel sensu et ratione nitat̃. hec igitur quattuor a se dif-
 ferre manifestū est. In ea nāq; diffinitōe que p̃ sub-
 stātiales ptes efficit̃: singule ptes maiores eē vident̃
 et substātiales vnūuersaliores ab ea re: quā diffini-
 unt: vt aīal maius ab hōse: mortale etiā atq; ratio-
 nale. Singula hominis transgrediunt̃ naturas: q̃ in
 vnū cōuenientia: eidē quo singillatiz maiora sūt: cō-
 equātur. Accidētia vō q̃ in diffinitione ponunt̃: om-
 nino a substātie ratione distūcta sūt. In ea quoq; dif-
 finitione q̃ ex p̃tū enumeratione p̃ficiū talia sūt que
 enumerant̃: vt singula totius diffiniti nomē capere
 nō possint. atq; idcirco eodē minora sūt: vt fūdāmē-
 ta non possūt domus vocabulo nūcupari: et fūdāmē-
 ta domo minora sūt: itēq; cetera ptes. At vō i ea dif-
 finitōe q̃ p̃ diuisionē fit: singule qdē ptes tota ea re
 que diffinitur: minores sunt: totum tamen diffinite
 rei nomen excipiunt: vt rationale nomen capit ani-
 malis: eodem modo irrationale. Quibus ita discre-
 tis quotienscumq; ab ea diffinitione que per substā-
 tiales partes efficitur: vel ab ea que per accidētiz
 enumerationē colligitur: argumētatio fit a diffinitio-
 ne idest a toto tractū dicitur argumētū. Quoties vō
 ab ea: que vel per membrorum enumerationem: vel
 p̃ specierum diuisionem perficitur argumentatio fit
 ab enumeratione partiū argumētū ductū esse perbi-
 betur. Sed. *M. T.* quia iam partitionem diffinitōis
 ingressus ē: etiā hāc iterposuit: que nō ad diffinitōis
 sed ad locum enumerationis partium pertinebat. hu-
 ius vero rei argumentum est: quia cum post de eidē
 locis latius tractās de enumeratione partiū loquerē
 nullā aliam enumerationē partiū posuit: nisi eā quā
 nūc diffinitionis speciē dixit: nec tamē ē arbitrādus:
 oēm partitionē diffinitionis locū posse obtinere: vt si
 qs sic dicat fundamēta: parietes et tectū domus ē: id
 non ē necesse. Potest namq; esse portio publicis vsi-
 bus destinata: pōt itē aliud quodlibet: vt theatrum:
 qd̃ p̃pter āpliores sonitus exhibendos tegi solet. S; id
 nūc itelligere nos oportet: posse p̃ partitionē ali-
 qd̃ sepe diffiniri: cū partiū illa collectio vnā rē tātus
 possit efficere: vt si nihil esset aliud quod fūdāmēta:
 parietes: atq; tectum posset habere: nisi domus iure
 diffinitio facta esse videretur: domum esse quā fun-
 damenta parietes tectumq; perficerent.

Sunt etiam alia genera diffinitionum. sed ad hu-
 ius libri institutum illa nihil pertinent. Tantum
 est dicendum. qui sit diffinitionis modus.

Hūc locū victorin⁹ vni⁹ voluminis serie aggressus
 exponere: et oēs diffinitionū differētiās enumerare:
 multas iterferit: q̃ diffinitōes eē penē ab oibus re-
 clamētur. Inter diffinitōes enī ponit et noīa: quod
 spāliter Aristoteli i omni doctrināz genere peritissi-
 mo nō videt̃: pnegatq; id i topicis noīe fieri diffini-
 tionē: veluti si qs dicat: qd̃ ē cōticescere: et respōdeat
 tacere: he nullo mō diffinitōes habēde sūt. qd̃ etiā
 ex ipsius. *M. T.* diffinitōe approbari potest: p̃ quas
 diffinitio qd̃ eēt ostendit: dixit eē enī diffinitionē ora-
 tionē: que id quod diffinit̃ explicat qd̃ sit: sed cū no-
 mē nō sit oīo: manifestū ē noīe diffinitionē nō posse
 cōstitui: cū p̃sertim ne oīa qdē: que oīone promun-
 tur: atq; aliud ostendunt: proprio diffinitionis nomi-

ne signetur: veluti descriptiōes: oīsq; alia que nō ex
 substātia lib⁹ partibus: sed ex quolibet alio mō cōiun-
 ctis efficitur. quod ne ipse qdē victorinus ignorat sed
 videtur id diffinitionis loco ipse sibi victorinus ad
 differendi sumpsisse propositū: q̃ quoquo mō rē sub-
 iectā possit ostēdere. Idcirco. n. nomē quoq; i diffini-
 tionū numerū recepit: qm̃ sepe notioze vocabulo sit
 clarius: quod ignoratiōe antea prolātū latebat. Id-
 circo etiā nos superi⁹ dixim⁹ explicatiōne fieri duob⁹
 modis. Vno qdē: cū pro re minime cognita planius
 aliquid afferatur. Alio vō cū sit p̃ quādā partiū enu-
 meratiōne: vt ea qdē explicatio i q̃ notius aliqd̃ affer-
 tur nominis sit: ea vero q̃ sit p̃ partiū enumeratiōez
 orationis: quāq; etiā i ipsis orationibus semper pla-
 nius aliquid afferat̃: quo notius fiat illud: de quo dis-
 seritur. Ut igitur nihil expositio p̃termittat: et diffi-
 nitionis p̃prietas appareat. Itaq; oīa i notitiā dedu-
 cantur: vt nec vera diffinitio nesciatur: et que non sit
 p̃pe vereq; diffinitio sub sciam cadat. Talis diffini-
 tionū differētia faciēda ē. Diffinitionū enī alie p̃pe
 diffinitiones sūt: alie abusu nūcupātur mō ac p̃pe
 qdē diffinitiones sūt: que ex genere differētisq; con-
 sistūt: velut hic. Hō ē aīal rōnale mortale. Hic enim
 aīal genus ē: rōnale vero et mortale differētie. Earū
 vō diffinitionū que nō p̃pe: sed abutēdo diffinitōes
 vocātur: alie sunt: que singulis noīb⁹ denotātur: alie
 vō q̃s explicat: ac depromit oīo. Atq; illaz qdē dif-
 finitionū q̃ tātū noīe signat̃: alie sunt q̃ κα ταρά τῆ
 λείπῃ idest ad verbū sūt cū pro noīe reddūt nomen:
 velut si dicat aliqs. Quid ē cōticescere: et r̃fideat̃ tacē:
 qd̃ ē haurit: pcutit: alie vō q̃ exēpli grā ponūt: vt cū
 volum⁹ designare: qd̃ ē substātia: exēpli gratia dicit̃
 mus: vt hō. Hec vocatur grece typos: q̃ idcirco vt di-
 ctum ē: iter diffinitiones ponitur: qm̃ id qd̃ quolibet
 mō aliqd̃ designat: ei⁹ qd̃ designatur: et si nō p̃pe: tamē
 aliquo mō videt̃ eē diffinitio. Earū vō diffinitio-
 nū que i oratione consistunt: neq; tamē sūt p̃pe mul-
 te sūt diuersitates: quarū ē oīum nomē cōmune des-
 scriptio. Harū alie sūt partitione: alie diuisione: de
 qb⁹ supi⁹ dictū ē: alie vero substātiales qdē differen-
 tias sumūt: s; genus nō adiūctū: atq; hec qdē a vic-
 torino. ἐπιπῶ ματικῆ δῖ: q̃ si quādā cōem cōtinēs
 notionē velut si qs dicat: hō ē: qd̃ rōnali cōceptione
 viget: mortalitatisq; subiectū ē: hic igit̃ gen⁹ positum
 nō ē: sed differētie substātiales: alie vero sūt: q̃ plu-
 rib⁹ qdē qualitibus designat̃: accidētib⁹ tamen: ita
 vt singule q̃litates et si nō cōiūgantur: possint tñ: qd̃
 mōstrat̃ efficere: vt hō ē: vbi pietas: vbi eqtas: et rur-
 sus vbi malicia versutiaue eē p̃nt: nā et si cetera nul-
 lus adiūgat: sufficit ad ostēdēdū hōez dicē: vbi pie-
 tas iesse possit: vel vbi iustitia vel cetera: hec vocat̃
 ποιοτήs alie vō sūt: q̃ plurib⁹ i vnū accētib⁹ cōiun-
 ctis efficitur: vt si qs luxuriosū diffinire velit dicēs.
 Luxuriosus ē: q̃ plurib⁹ et nō necessarijs sūptib⁹ i des-
 licias affluit: et i libidinē ferē effusior: oīa enī cōiūcta
 luxuriosū vidētur efficē: singula vō minime: hec vo-
 catur hypografice: alie quoq; sūt eo mō: vt ad signā-
 dā differētiā pponat̃ i isreb⁹: q̃ discreto sine p̃iūcte
 sunt vt si dubitet qs. Nero ipator ne an tyrān⁹ fuerit
 Dicit eū tyrānū fuisse: qm̃ crudelis fuerit atq; itēpe-
 ras. Hec. n. adiūcta differētia ita tyrānū ab ipatore
 seiūgit: aut et si d eodē tyrāno: atq; rege dubitet: qd̃
 vterq; sit: iūcta oīa vtrosq; d̃signat: vt si tēpātia q̃
 dē regi: vt pietas: tyrāno vō et itēpātia et crudelitas
 conuenire dicat̃ hec vocat̃. κατὰ διαφορά alia que
 per translationē

p translationē dī: vt est. adolescētia ē flos etatis. Illa quoq; diffinitio esse dī: q̄ fit ex priuatione p̄trarii. vt bonū est: qđ malū nō est. illā quoq; diffinitionē Ciceronius ponit: q̄ tñ propriis nobis aptari pōt: que ēt hypothiposis appellat: vt eneas est veneris ⁊ ancbise filius. Preter has ēt illa est: q̄ fit p̄ indigentias pleni: vt quadrans ē: cui dodrans deest: vt fit assis. Ponit ēt Ciceronius inter dīas diffinitionū illam quoq; q̄ p̄ quandā laudē fieri pōt. vt lex est mens et aius ⁊ p̄siliū: ⁊ snia ciuitatis: qđ maxime rōne caret. Mō. n. laudis modus ille faciet dīam. illa. n. cōsiderāda sunt q̄ in diffinitione ponūt: non quo aīo cōstituta sint. Qđ si recipienda fuit laudādi voluntas inter dīas diffinitionū: cur nō vitupandi quoq; voluntas aliā dīam diffinitionis efficiat. S; hoc aptissime incōueniens: ⁊ vitati v̄ esse. Prius. fiunt ēt diffinitiones p̄ p̄portionē: vt si qs dicat. hō est minor mūdus. sicut. n. mundus rōne regit: ita quoq; qm̄ homo multis p̄tibus iunctus h; tñ in oībus rōnem duces: minor mūdus dici pōt. fiunt ēt diffinitiones a relationibus. cū dī: quid est pater: r̄ndetur cui est filius. cā quoq; solet efficere diffinitionē: vt cū dicim⁹ qđ ē dīes: r̄ndet sol super terrā. Causam. n. idest solē pro re ipsa cuius cā est: interposuim⁹. atq; ita diē diffinitōe mōstrauimus. De sunt diffinitionū dīe: quas in eo libro: quē de diffinitionib⁹ Ciceronius edidit: annumerauit: quas. M. T. p̄termisit eo noīe q̄ eas minime necessarias existimauit. Mos vō ne qđ p̄fecto deesset operi: ēt q̄ sunt a Cicerone p̄termittit: subiecinus.

Sic igitur veteres precipiūt: cū sumpseris ea q̄ sint ei rei quā diffinire velis: cū alijs cōia vsq; eo p̄sequi: dū proprium efficiat: q̄ nullā in aliā rez trāsferrī possit: vt hoc. hereditas ē pecunia: cōe adhuc multa. n. sunt genera pecunie: adde q̄ sequitur. q̄ morte alicuius ad quēpiā peruenit. Nōdū ē diffinitio. Multis. n. modis sine hereditate teneri pecunie mortuorū possunt. vnū adde verbū: iure. Jā a cōione res disiuncta videbit: vt sit explicata diffinitio sic. hereditas ē pecunia: q̄ morte alicuius ad quēpiā puenit iure. Nōdum est satis. adde. nec ea aut legata testamēto: aut possessione retentā. confectū est. itemq; illud. Scitiles sunt q̄ inter se eodez noīe sunt. nō est satis. Qui ab ingenuis oriūdi sūt. Ne id quidē satis est. Quoz maiorz nemo seruitute seruiuit. abest ēt nunc. q̄ capite nō sint diminuti. hoc fortasse satis est. Nihil. n. video Scuolaz pontificē ad hanc diffinitionē addidisse. atq; hec rō valet in vtroq; genere diffinitionū. siue id quod est: siue id qđ intelligit diffiniendum est.

Diffinitionis ratione p̄posita: diuisaq; per singulas p̄tes: tam materie: tam ēt forme. Materie quidē cuz diffinitionē esse dixit: vel earū rerum: q̄ corporee essent: vel eaz: que incorporee: forme vero cū aut partionibus: aut diuisionibus diffinitiones fieri docuit: p̄termittitq; ceteris. quecūq; ad p̄positū op⁹ minime pertinerent: nunc qđ vtilissimū est. maximeq; totam diffinitionū intelligentiā significare pōt: exequitur. id aut est qui fit in oībus: quecūq; quomolibet sunt: diffinitionis modus. Est aut vna atq; oīb⁹ cōis diffiniendi ratio: vt ex cōitatibus inter semet iūctis: atq; compositis in vnam proprietatem rei diffinitio colligatur. Omnia. n. que cōmunia atq; vniuer-

salia sunt: si quid eis fuerit adiectū: determinatōe minuuntur: ⁊ ad particularitatē redeunt: atq; eo ambitu quo concluderent: cuncta cobibent: veluti cū generi adicitur differentia: ⁊ fit species. Nam cuz gen⁹ per se proprio ambitu multas spēs contineat: ei si p̄p̄riam adicias dīam: minuitur: ⁊ in quādā quodā modo particularitatē redit. veluti cum dicimus animal: hoc nomen multa concludit. at si ei rōnale adicias: faciasq; animal rationale: minus erit a simplici. Minus nāq; est animal rationale a simpliciter animal. ita additio differentie qđ maius fuit: in particularitatem quandā redigit: atq; cobibuit. Quoties igit aliqua res diffinienda est: sumit id qđ ei cuz pluribus alijs cōe est: huic adiciuntur dīe: statimq; necesse est minuatur id: qđ fuerat pluribus cōmune. ⁊ si hac differentie additione in tantū modū decreuerit: vt rei q̄ diffinitur: fiat equalis: alias differentias colligere: atq; captare non necesse erit: sed id ipsum: qđ ita decreuit: vt equale sit ei: quod diffinitur: diffinitionem esse necesse est. at si adhuc amplior sit ab ea re: q̄ diffinitur q̄ramus necesse est aliā dīam. qua adiuncta numerus quidē crescat: vis autem cōitatum differentiarum additione decrescat. atq; id batenus faciendū quatenus vt dictū est ea: que ad diffinitionē sumunt ei quod diffiniendū est: adequent. vt igitur id nō ratione solum: vey conuenienti quoq; clarius fiat exemplo. Sumat res notissima ad diffinitionē: id sit homo. Huius igit ita q̄ramus diffinitionem. sumimus. qđ ei cum pluribus alijs cōmune est. i. animal. Dicis quidē igit esse hominem animal. nondum est diffinitio. Idem qđ vt dictum est per nomē diffinitio reddi fi pōt. debinc: quia animal maius est homine. vt igitur minuatur animal ⁊ homi coequetur: addimus differentiam: qua adiuncta rerum quidē numerus crescit: vis autem rei atq; amplitudo minuitur. addo igitur rationale efficiatq; animal rationale: min⁹ ē igit animal rationale: quam proprie animal. Dico autem hominē esse animal rationale. sed id nondum coequatur ad hominem. possunt enim esse animalia rationalia: sicut platonī quoq; de astris placet: que homines nō sint. addo igit rursus aliā dīam: si quō in tantum diffinitio contrahat: vt fiat homi quod diffinit equalis. adiungo igitur mortale: ac dico hominem esse animal rationale mortale. id equatur ad hominem. Mā ⁊ qui hō est: animal rōnale mortale est: ⁊ qđ est animal rōnale mortale: hō est. Dico igit homi hanc eē diffinitionē: q̄ ex pluribus cōibus iunctis: vnū tñ quiddā propriū homi: atq; equale confecit. atq; in ceteris diffinitionibus eadez ratio est: vt diffinitiones fiat collectis cōitatibus: in vnūq; copulatis: cū necesse sit illa copulatio: q̄ cōia sunt cōtrahi: atq; in minozē cobiberi modū: ei qđ diffinit ex cōitatibus iunctis aliqd propriū atq; egle cōponit. hoc est igit qđ ait Cicero. hunc eē diffinitionis modū cū sumpseris ea que sint ei rei: quā diffinire velis: cū alijs cōia: vsq; eo p̄sequi: vt p̄p̄rium efficiat: q̄ nullā in aliā rem transferri possit: vt his verbis ⁊ hac snia breuiter signare videat. Hanc esse diffinitionē que ex substantialibus cōitatibus iuncta: atq; in minozē modū redacta: fit ei rei que diffinitur equalis: exēpla vero: q̄ ponit hōi sunt. Cū diffinitio hereditatis. atq; gentilitatis. Hereditatis qđ dem hoc mō: hereditas est pecunia. Cōe hoc ⁊ multis alijs est queniens: q̄ hereditates nō sunt vel donationib⁹: vel furtis: v̄ qbuslibz alijs pecuniariis reb⁹ q̄ minime sunt hereditates. huic igit pecunie adden-

In Topica Cicero. Commentariorum li. iiii.

dum aliqd fuit. i. q. morte alicuius ad quēpiā puenit hereditas. n. pecunia ē ad quēpiā morte pueniēs. Sz ne id qdē plenū hereditatis explicat intellectū. Lōe nāqz ē z pecunie mortuoz plurib⁹ teneri modis pfit. velut si bello qs vict⁹ ē: ac spoliat⁹: addendū igr ē ali qd iure: vt sit hereditas pecunia: q. morte alicui⁹ ad quēpiā iure puenit. hereditates. n. iure capiūt. videatur forsītā hoc loco diffinitionē posse consistere: s. mini me. qd. n. si legata pecunia ē. hereditas qdē dici non pōt capta tñ morte alicui⁹ iure pecunia ē. Illā testamēta iure hūt. pecunia ē iure legat⁹ adiciendā ē aliqd: id. s. quo ab hereditatib⁹ legata sepeñt. vt dicam⁹ hereditatē eē pecuniā morte alicui⁹ ad quēpiā puenientē iure: q. legata nō sit. nū satis ē diffinitio: minime. qd. n. si meū qdē dñiuz sit fundi: vel alicui⁹ pecuniarie rei: alteri⁹ vō vsufruct⁹: nā morte ei⁹: cui vsufructus ppetit: ad me res illa reuertit⁹: q. i meo dñio ppetatis iure tenebat⁹: neqz tñ hereditas eē pōt: adiciendū igr ē. minime possessionē eē retentā. i. vt ppetatis possessione id qd morte alicui⁹ iure nō legatū puenit: non retineat. Hoc at mō possessionē retineri pōt: si sit nra ppetas z ei⁹ q decesserit vsufruct⁹. Lōiuncta igr oīa in vnū faciēt hereditatis diffinitionē hoc mō. Hereditas est pecunia: q. morte alicuius ad quēpiā puenit iure: nō legata: neqz possessionē retēta. hec diffinitio est eqlis hereditati. Illā vt hereditas pecunia ē morte alicuius ad quēpiā pueniēs iure nō legata: neqz per possessionē retēta. Ita q. q. pecunia alicuius morte ad aliquē iure puenit: neqz legata sit: neqz retenta: hāc hereditatē eē necesse ē. Sed cū. M. T. ad eū vsqz locū diffiniendo venisset: vt diceret hereditatē eē pecuniā: q. morte alicui⁹ ad quēpiā puenisset: iure ait. iā a cōitate res disiuncta eē videat⁹: vt sit explicata diffinitio sic. hereditas ē pecunia: q. morte alicui⁹ ad quēpiā iure puenit. idqz ita dcm ē q. si iā plena facta sit diffinitio. qd. n. est aliqd explicatā eē diffinitionē: z a cōitate disiunctā nisi pfectā: z cui desit nihil. s. rursus q. si nō sit explicata diffinitio: nec a cōitate disiuncta. adicit. nondū ē satis adde nec ea aut legata testamento: aut possessionē retēta. Cui⁹ adiectiois hec rō est. fecit .n. diffinitionē aliis adiunctis: aliis sepatis. itaqz id qd diffiniebat: vel his q. adiūxit: vel his q. sepauit: a ceteroz oīum cōitate segregauit. Hereditatē. n. dixit eē pecuniā: huic addidit morte alicuius ad aliquē puenientē. Sepauitqz eā ab his pecuniis: q. nō morte alicuius ad aliquē: s. cōtractu viuentiū puenirēt. ad didit iure: vt ab his pecuniis separet: q. p vim morte alterius ad quēpiā puenierint. His igr duob⁹ morte atqz iure ea pecunia effecta est: q. ita a ceteris sepeñt: vt tñ p legitimum acqrendi modū: nō inter vtrosqz viuos: s. inter vnū viuū atqz alter mortuū fieret. Hec igr vna sepatio a ceteris facta ē. atqz iō ait explicatā eē diffinitionē: z a cōitate disiunctā. Sz qm i ea ipsa pecunia: q. morte z iure ad aliquē puenit: inerāt qdā q. hereditates nō eēt. Hāz sepatio plena effecta ē hereditatis diffinitio. nā cū diceret hereditatē pecuniā esse: itēqz q. morte alicuius ad aliquē puenisset: itēqz q. iure: hec oīa efficientia substātiā hereditatis appōita sunt. Sz qm erāt in hac collectioe qdā: ad q. huius collectiois intellectus trāfferri posset: nec tñ eēt hereditates: veluti legatū: aut possessionis retentio. His subtractis reliq. fuit hereditas de q. intelligi possit pecunia alicui⁹ morte ad quēpiā iure pueniens nō igr legatū: aut possessionis retentio substātiā hereditatis efficiēt q. ppe q. ipedirēt ad ei⁹ substātiā demon-

strādā: nisi remouerēt. at vō nec negatio qdē cuiusqz substātiā pfit: s. tñ qd si sit: oñdit: qd legatū z possessionis retentio hereditatis substātiā nō mō nō pplet verū etiā impediūt: atqz corrūpunt nisi fuerint disiuncta atqz seposita. Lūqz hāz negatio nihil ex hereditatis substātiā monstrat. Sz tñ qd nō sit oñdat. Relinquitur ps supior. i. pecunia morte alicui⁹ ad quēpiā iure pueniēs: q. substātiā hereditatis oñdat. ea q. sit explicata diffinitio: a ceterisqz disiuncta. Sz qm rursus vt dcm est: qdā sunt: ad q. deriuari b⁹ diffinitiois intelligentia possit. idcirco ad discretionē integrā designādā reliq. ps addit. Itaqz qm ista demonstrāt hereditatē: efficiētqz substātiā: iure dcm est: iā a cōitate res disiuncta vī: vt sit explicata diffinitio. Sic hereditas ē pecunia: q. morte alicui⁹ ad quēpiā puenit iure. s. qm rursus hic intellect⁹ ab plura itra se posita poterat puenire: nō imerito additū ē: nō est satis. z q. legatū z possessionis retentio ab hereditatis diffinitioe seingūt: ac de priore qdē hereditatis exēplo hec dicta sint. Ad hui⁹ vō similitudinē et scōz tractat exēplū qd de diffinitioe gētilitatis ē positū. Gētiles. n. sunt: q. eodē noie inter se sūt: vt Scipiones B. uti: z ceteri qd si serui sint: nū vlla gētilitas seruoz eē pōt: minime. adiciendū igr ē. q. ab ingenuis oriūdi sūt. qd si libertinorū nepotes ciuū ro. eodē noie nūcupēt: nū gētilitas vlla ē: ne id qdē. qm ab antiq. ingenuoz gētilitas ducit. addat igr. quoz maiorū nemo seruitutes seruauit. Quid si p adoptionē i alteri⁹ familiā trāseat: tūc et si ei⁹ gētis ad quā migravit: noie nūcupēt. Licet ab ingenuis z ab his ort⁹ parētib⁹ sit: q. nunqz seruitutem seruierint: tñ qm in familia gētis sue nō manet: ne in gētilitate qdē manere pōt. addēdū igr ē neqz capite sūt diminuti. hoc fortasse inqt satis ē scōz Sceuolet pōtificis diffinitioe. Nihil. n. vltari⁹ adiecit: vt sit diffinitio gētiliū hec. Gētiles sunt: q. iter se eodē sunt noie: ab ingenuis oriūdi: quoz maiorū nemo seruitutē seruauit: z vbi gētilitatē nulla capitis diminutio destruxit. hec quoqz diffinitio facta est ex plurib⁹ cōitatibus in vnū pfluētib⁹: atqz vnā ppetatē eius rei: q. diffiniebat. id est gētilitatis facientibus. Hic igr diffinitiois modus in vtrosqz genere rez valet: siue q. sunt: siue que non sunt. i. siue corporalium siue incorporalium. nā vt superius ostensum est: id ē Cicero dicit: qd corporale sit: id nō esse qd est incorporale. ac postremo oīum diffinitionū modus hic ē: vt ex plurib⁹ cōitatibus aliqua ppetas fiat. Sz distāt a se diffinitioes: q. be q. proprie diffinitioes vocant⁹: ex his cōitatibus cōiungunt⁹: q. substantiales sunt. Ille vero. que nō vere sed abutēdo diffinitioes dicuntur: ex accidentibus cōitatibus congregantur.

Partitionū aut z diuisionū genus quale eēt oñdimus. Sed qd inter se differāt: plani⁹ dicēdū est In ptiōe quasi mēbra sūt: vt corpis: caput: humeri: manus: latera: crura: pedes z cetera. In diuisione sunt forme: quas greci ideas vocāt. Pti: si qui hec forte tractāt spēs appellāt: nō pessime id qdē: s. inuolūter ad mutādos casus in dicēdo. noli emine si latine qdē dici possit: spētū z spēbus dicere et sepe his casibus vtendū est ad formis z formaz veliz cū vtrosqz at verbo idē significet: cōmoditatē in dicēdo nō arbitroz negligēdā. Genus z formam diffiniunt hoc mō. Genus est notio ad plures differēntias ptiēs. Forma est notio: cuius differētia ad caput

ad caput generis et quasi fontem referri potest. Notio
ne appello: quod greci τὴν ἐπιπέδα πρὸς ἀντίφρασην. ea
est insita ex antepcepta cuiusque forma cognitio enoda-
tionis indiget. Forme sunt igitur he in quibus genus sine vili
us pretermittione didicit: ut si quis ius: in lege: more equi-
tate dividat. formas que putat id esse quod partes profundit
arte: et similitudine quadam turbat non satis acute. que
sunt discernenda: distinguit: sepe est diffinitio et oratores
poete per translationem ubi ex similitudine cum aliqua sua
uitate. sed ego a nostris exemplis nisi necessario non rece-
dam. Solebat igitur Agellius collega et familiaris meus
cum de litteris ageretur. que omnia publica esse vultis quoniam
tibus his: ad quos pertinebat quod esset litteris ita diffini-
re. qua fluctus eluderet hoc est quasi que adolescentias
flos et etatis: senectute occasum vite vellet diffinire. trans-
latio est. non utes discedebat a vobis propriis rebus ac suis
quod ad diffinitiones attingit hactenus reliqua videamus

Quoniam diffinitionum formas in partitione: divisioneque dis-
tribuit: que ne res auditor similitudine turbaret: divisi-
onis ac partitionis duas perdit. ac primum aliud partes: aliud
species esse demonstrat. Species enim sepe partes: partes vero nunquam
species appellantur. Differunt vero hec a se: quoniam partes totum me-
bra coniungit. Species vero totum dividit: atque dissipat. nam
ut superius quoque diximus: partes eius quod copulatum non suscipi-
unt nomen totum. Neque enim fundamenta vel tectum domus
esse dici possunt. nam nisi omnia que que efficiunt: iuncta sunt totum? vo-
cabulum singula non habent. at vero species est singule gene-
ris suscipiunt nomen ut homo animalis: quo fit ut in his illa
quoque omnia possit agnosci: que partes que totum partes: species
vero non totum? sed vult rei id est generis species esse dicitur. dif-
fert vero totum a genere: que genus vult esse: totum vero mini-
me. quod probat hoc modo. Si enim id quod totum dicitur: ut domus
vult esse: partes quoque eius totum susciperent nomen: at non
suscipiunt: ut sepe monstratum est. quod igitur totum est: vni-
uersalius non est. Genus vero vult esse manifestum est: quoniam eius
nomen deducte ab eo forme suscipiunt. item alia omnia. Ge-
nus semper speciebus suis prius est. totum vero suis partibus po-
sterius inuenit. nisi enim partes fuerint totum non potest iungi.
Quo fit ut si genus pereat: species quoque perimatur. Si
species intereat: maneat genus: quod in partibus totoque primum
est. Nam si partes quilibet vna peat: totum necesse est interire.
si vero totum: quod partes iunxerunt: dissipetur: partes maneant di-
stribute: veluti si domus tecta et parietes et fundamenta
a semetipsis extrinsecus posita intelligantur: domus quidem
non erit: que coniunctio destructa est: partes tamen maneant.
Proprius igitur nomen. M. T. partes que veluti totum me-
bra compellat. species vero formas: idcirco quoniam non satis ei
apta vult inferio casuum ab eo nomine: quod est species: et licet
plures inquit usurpauerint hoc nomen: tamen quoniam dura bu-
ius nominis per casus inferio est. cum dicitur species. speciebus
Idcirco quod modum in dicendo (ut ipse ait) non arbitra-
tus est negligenda: ut formas vocaret: In cuius nominis casu
bus nulla esse sentit aspirata. et quoniam forma propter genus esse
non potest (nihil enim propter suum potest esse principium) utroque
apposuit diffinitiones. Dicens genus esse notionem ad plu-
res omnia pertinere. notio vero est intellectus quod ad et simplex
mentis conceptio: que ad res plures pertinet a se invicem dif-
ferentes. Id vero genus esse manifestum est: quod aptissimo liquet
exemplo. Animalis quippe intellectus ad plures omnia pertinet ad
rationale. scilicet atque irrationale: ad mortale et atque immortale
ad ambulabile: reptabile: volatile: natatile: et est eorum
omnium: que sub his differentiis sita sunt genus. Idem vero signat

hec diffinitio: quod est verum: hec hinc est. Genus est: quod de
pluribus specie differetibus in eo quod quod est predicatum. velut animal
genus ad plures res specie differetes. id est ad homines atque equos
vni in eo quod quod est predicatum. Nam interrogatibus quod est homo
vel equus: animal dicitur. Item forme diffinitionem tale dedit.
forma est notio: cuius omnia ad caput generis: et quasi fontem
referri potest. et recte. Nam si forme a genere deducuntur:
species necesse est referantur ad genus. Si igitur principium quod
dicitur: et fons forme genus est: necesse est ut intellectus for-
me ad primum dicitur suum: id est notionem generis reuertatur.
Intellectus enim hominis referat ad animal: itaque equus et ceterorum. Mo-
tionem vero appellat: quod greci ἐπιπέδα πρὸς ἀντίφρασην
dicunt. huius est hec diffinitio. Notio est insita ex antep-
cepta cuiusque forma cognitio enodationis indiget hec
vero diffinitio hic tracta est. que Plato ideas quasdam esse
ponebat. id est species incorporeas substantiasque constantes: et per
se ab aliis nature ratione separatas. ut hoc ipsum homo: quod partes
partes ceteris res animalia vel homines fieret. At vero Aristoteles
nullas putat extra esse substantias: sed intellectum similitu-
dinem plurimorum inter se differentium substantiale genus pu-
tat esse vel species. Nam cum homo atque equus differant rationabili-
tate atque irrationabilitate horum intellecta similitudo efficit
genus nam similitudo equus et hominis substantiale ea est: que vterque sub-
stantia est: vterque animal vterque sensibilis. Que iuncta effici-
unt animal: est namque animal substantia animala sensibilis. igitur hominis
atque equus similitudo est animal. quod est genus. Rursus cum plato
atque Cicero numero accensibusque distaret horum similitudo
que est humanitas intellecta: atque animo formata species est. er-
go ceteras queque: et plurimorum inter se differentium simili-
tudo notio est: cuius notio aliquid genus est aliud forma.
Sed quoniam similitudinem intelligentiam est omnis notio: in rebus vero
similibus necessaria est differentiarum discretio. idcirco si
digeret adhuc notio que ad enodationem ac divisionem. velut ip-
se intellectus animalis sibi ipse non sufficit. Nam mor animal ad
aliquid animal. id est vel homines vel equum deducit ingrediendum: et
hominis notio vel ad Tullium: vel ad Platonem: vel ad quem
libet singularium personarum referat. Que cum ita sint quoti-
ens genus dividit in formas: nullam pretermitti oportebit
Est enim vicium vel marimum. si que diuidentem forma pretere-
at: veluti si quis ius dividere velit: in legem: more atque equi-
tatem necesse est partiatur. Nam et lex: et mos: et equi-
tas: et singula et in eodem iuris vocabulo subiecta sunt. cul-
pat vero illoque inscitia: que idem species vult formas putat esse
quod partes. turbatque eos inscitia dicit: que res a se pluri-
mum differetes impite atque ipsonide distinguere: ac se-
gregare si curat. Sed quoniam de diffinitione loquatur addit
alia species diffinitionis quam nos superius enumeravimus: que per
translationem si preterat: vitatibusque splendoris atque orna-
tus ratione proficit: quod poetarum oratorumque esse autumat: quod
luculenta ordo cure est. Huius diffinitionis exemplum a iure ci-
uili Tullius petit: atque se si aliter ab exemplis notioribus
Trebatio recessit: que si necessitas cogat. Per transla-
tionem vero diffinitio est: veluti cum Agellius litteras diffinire vo-
les: dicebat. Litteras esse que fluctus eluderet. hoc eludere ab
iis translatum est: que agitatio aliis cum lusus mouentem itaque
adolescentia flos etatis est id ab arboribus ductum est que fru-
ctus flores precedunt et senectus vite occasus. id a die ductum est
que definit esse cum sol occidit. que translationes a preterate disce-
dunt: et que similitudine sua signant. est enim translatio quoti-
entis rei nomen per alterius similitudinem a re similitudinis nomen spo-
nit ut motus huius nomen. Item lusus suo vocabulo nun-
cupat. sed que dicitur que fluctus eluderet a similitudine agitatio-
is ad fluctum motum vocabulum transfert ac de diffinitionibus que
de disputatio terminas ad partitiones transitu facit. sed
nunc tertio volumini satis est. reliqua in posterum differamus.